

اشاره:

مقام معظم رهبری در بیاناتی که پیرامون انتخابات داشتند، بر چند مسئله تأکید کردند. ایشان در سخنرانی خود در ۱۹ دی ۱۴۰۲ بر مسأله مشارکت، رقابت و تأثیر حضور مردم در انتخابات بسیار تأکید داشته و مهم‌ترین کلیدواژه‌ای که به کار بردند، کلیدواژه‌ی «مردم» بود.

اساساً مخاطب انبیاء الهی، مردم بوده و ائمه‌ی اطهار نیز برای هدایت مردم برگزیده شده‌اند؛ بنابراین ارسال پیامبران بدون توجه به مردم، اصلاً معنا ندارد، از این رو همین موضوع را می‌توان تحت عنوان «مشارکت مردم» نام برد که در عصر غیبت معنای ویژه‌ای پیدا می‌کند؛ به عنوان مثال بحث تقلید و مرجعیت در عصر غیبت با مشارکت مردم معنا پیدا می‌کند. اطاعت از اوامر مراجع تقلید و محل رجوع بودن ایشان با مشارکت مردم معنا و مفهوم پیدا می‌کند.

سخنرانی امام خمینی(ره) در مزار مقدس شهیدای انقلاب اسلامی در بهشت زهرا در تاریخ ۱۲ بهمن ۵۷ نیز اشاره به همین معنا دارد، امام خمینی می‌فرمایند: من به پشتوانه مردم، دولت تعیین می‌کنم.

از منظر «سرمایه‌ی اجتماعی» نیز می‌توان این بحث را تحلیل کرد. سرمایه‌ی اجتماعی یکی از واژه‌های شایع قرون اخیر است که در علوم سیاسی، پرکاربرد است. به این معنا که سرمایه یک جامعه فقط پول، زمین، امکانات نظامی، انتظامی و مهندسی نیست بلکه آنچه حکومت را حفظ می‌کند، همان سرمایه‌ی اجتماعی است که قوام‌بخش آن مشارکت و حضور مردم است. برای مثال می‌توان به قوام‌بخش بودن نقش مشارکت و حضور افراد در کوچک‌ترین نهاد اجتماعی یعنی خانواده اشاره کرد که بدون تقسیم کار و ایفای نقش افراد نمی‌تواند دوام یابد. مشارکت یعنی نقش‌آفرین بودن در اتفاقات و پدیده‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی.

انتخابات، جایابی آرام قدرت مردم‌بزرگ‌ترین سرمایه اجتماعی در ایجاد امنیت

حسن غفاری فر

تحقق امنیت، به پشتوانه‌ی مردم

در بحث امنیت، کلیدواژه‌ی حضور و مشارکت مردم را می‌توان این چنین مطرح کرد که نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران اگر از پشتیبانی و حضور مردم محروم باشند؛ همانند نیرویی بدون سنگر هستند؛ البته این امر بدان معنا نیست که مردم سپری برای حفظ آن‌ها باشند بلکه این نیروها حامی مردم هستند، این منافقین بودند که از مردم به عنوان سنگر استفاده می‌کردند.

در جنگ نظامی، قبل از آنکه نیروی پیاده قله را فتح کند، توپخانه وظیفه‌ی رصد و آماده کردن صحنه را دارد، همین حضور و مشارکت مردم نسبت به حکومت را می‌توان توپخانه‌ی ارتش نامید؛ به عنوان مثال حضور و مشارکت مردم برای برون‌رفت از وضعیت کرونا را می‌توان مطرح کرد؛ زیرا دولت حتی با به‌کارگیری تمام قوا،

ریاست جمهوری بودند، نکاتی را به این مضمون فرمودند که با قانون اساسی بازی نکنید! قحطی رجال که نیست. به مردم توهین نکنید. این کار توهین به مردم است. این حرف معنا ندارد که قانون اساسی عوض شود تا فلانی رئیس جمهور باقی بماند!

با مروری بر تاریخ انقلاب، شاهد این امر هستیم که عده‌ای در کشور به دنبال مادام‌العمر کردن ریاست‌جمهوری بودند که خود این امر، به معنای نادیده گرفتن حضور و مشارکت مردم است. رهبری معظم انقلاب در همان سالهای اوایل دهه هشتاد، نسبت به تمرکز قدرت در دست یک فرد یا جریانی خاص چنین هشدار دادند و فرمودند که افرادی پیش من آمدند و می‌گفتند که انتخابات را به سمت فلانی ببریم اما من گفتم انتخابات را به سمت سی میلیون رای ببرید! من از خدا سی میلیون رای خواسته‌ام؛ یعنی آنچه برای ایشان اهمیت و اولویت دارد، سرمایه‌ی اجتماعی و مشارکت بالای مردم در انتخابات است.

در گذشته‌ی انقلاب و تاریخ جمهوری اسلامی ایران نیز بعضی از احزاب و گروه‌ها درصدد تغییر قانون اساسی به این منظور بودند که همیشه قدرت را در دست داشته باشند و این چنین، حضور مردم و مشارکت آنان را نادیده گرفتند.

نکته‌ی جالب اینکه بعضی جریان‌ها و احزاب که می‌خواهند همیشه در قدرت بمانند، از مشارکت مردم می‌ترسند زیرا مردم توانایی جایجایی این قدرت‌ها را دارند.

رهبری معظم انقلاب در سخنرانی خود در مشهد مقدس در مورد همین کلیدواژه و مفهوم مشارکت مردم فرمودند که اصلاً انتخابات برای همین جایجایی قدرت است؛ اما قدرتمندان می‌خواهند بدون دخالت مردم یکی بمانند و دیگری حذف شود، در حالیکه این، خلاف مشارکت است، خلاف سرمایه‌ی اجتماعی است، این یعنی بازگشت به دوره‌ی پهلوی.

رای مردم زینتی نیست...

بنابراین نتیجه می‌گیریم که انتخابات و رای مردم، زینتی نیست و یک اصل است. خائنانه‌ترین واژه و بزرگترین دروغ سیاسی در مورد انتخابات ایران، زینتی بودن انتخابات است. مثال‌های مطرح‌شده به طور کامل نشان می‌دهد که قدرت در حال تغییر و جایجایی است و این تغییر، توسط مردم صورت می‌گیرد. حرکت انقلاب اسلامی به سمت تعالی است، البته طبیعی است که نیرو و توان بعضی افراد و جریان‌ها در مسیر پیشرفت و تعالی انقلاب، تحت تاثیر عواملی قرار گیرد به طوری که آنها دیگر قادر به ادامه مسیر نباشند.

انقلاب اسلامی ایران وابسته به احزاب و گروه‌ها نیست؛ چنانچه بارها شاهد بودیم که حزبی در انتخابات پیروز شده ولی در انتخابات دوره بعد، شکست خورده است.

رهبر معظم انقلاب در سخنرانی ۱۹ دی خود، صراحتاً در مورد کلیدواژه‌ی مشارکت مردم و نقش مردم نسبت به ادامه حرکت انقلاب اسلامی فرمودند که انقلاب مال مردم است، خود مردم نیز باید آن را حفظ کنند تا به تعبیر امام خمینی، انقلاب به دست ناهلان نیفتد.

توانایی حل این مسأله را بدون مشارکت مردم نداشت و این روحیه‌ی بسیجی مردم بود که گذر از این پدیده را میسر کرد.

حتی در مورد اقتصاد نیز امام خمینی (ره) در سخنرانی‌های مختلف خود خطاب به عوامل دولت، به این مضمون می‌فرمایند که کار بازار را به مردم واگذار کنید، مردم را فقط برای تظاهرات نخواهید، مردم را در اقتصاد نیز سهیم کنید.

امام خامنه‌ای نیز بارها بر این مسأله تاکید کرده‌اند که کار بازار را یعنی اقتصاد را دولتی نکنید و به مردم واگذار کنید، ایشان در بیانات اخیر خود نیز از محقق نشدن اصل ۴۴ قانون اساسی گلایه کردند چراکه اصل ۴۴ ناظر به مردمی کردن اقتصاد است.

بنابراین وقتی می‌گوییم مردم، سرمایه‌ی اجتماعی هستند یعنی مردم، نقش‌آفرین باشند. اکنون به عرصه سیاست که موضوع اصلی این نوشتار است بازمی‌گردیم.

جایجایی قدرت به کمک مردم

بعد از رحلت امام (ره) که فضای نظامی و دفاعی کشور به پایان رسید و جنگ تحمیلی تمام شد، اوضاع کشور، آرام شد و منافقین متواری شدند؛ در آن سالها مردم بودند که با حضور میلیونی خود و با مشارکت بالا در انتخابات در سال‌های ۷۶، ۸۴، یا ۸۸ توانستند تا به امروز حکومت کنند و اجازه ندهند انقلاب، به دست دشمنان انقلاب بیفتد.

در گذر زمان و مجالس گذشته این معنا کاملاً مشهود است که جایجایی قدرت در کشور به دست مردم و با اراده و انتخاب مردم شکل می‌گیرد. همین رقابت مجالس با یکدیگر، دلیل حضور مردم و انتخاب متفاوت آنان است. پس می‌توان چنین بیان کرد که تعیین سرنوشت کشور به درستی مرهون حضور و انتخاب صحیح مردم است.

پس به‌طور خلاصه می‌توان گفت با مشارکت ما در انتخابات جایجایی قدرت شکل می‌گیرد که اگر این مشارکت نباشد، قدرت به شیوه‌های خشن‌تری؛ همچون کودتا انتقال می‌یابد. مشارکت سبب جایجایی قدرت و فراهم شدن امنیت در سایر حوزه‌ها می‌شود.

مشارکت مردم، سرمایه‌ی اجتماعی است...

با توجه به اینکه مردم به حکومت اعتماد می‌کنند و در انتخابات شرکت می‌کنند لذا وظیفه احزاب و نخبگان سیاسی این است که مانع از بین رفتن این سرمایه اجتماعی شوند و مراقب باشند رفتارهایی که از نامزدها سر می‌زند، چهره این سرمایه اجتماعی و اعتماد مردم را مخدوش ننماید. احزاب باید نسبت به عملکرد خود، پاسخگو باشند و مردم نیز همواره باید از احزاب، مطالبه کنند.

هنگامی که به تاریخ حوادث گذشته نگاه می‌کنیم، نکات درس آموز زیادی را مشاهده می‌کنیم. یکی از این موارد مربوط می‌شود به مخالفت رهبر معظم انقلاب نسبت به دائمی شدن ریاست جمهوری که این امر، نشان از توجه ویژه ایشان نسبت به مشارکت و حضور مردم در عرصه سیاسی است.

ایشان درباره اینکه عده‌ای در دهه هفتاد، به دنبال مادام‌العمر شدن

